

İLİYA EHRENBURG 1891 – 1967

1891'de Kiev'de doğdu. Çok genç yaşta Rusya'daki devrimci harekete katıldı ve çok geçmeden tutuklandı. Serbest bırakılınca Paris'e yerleşti ve ilk şiirlerini burada yayınladı. Birinci Dünya Savaşı sırasında savaş muhabirliği yaptı. Yurda 1917'de döndü. İç savaş başladığında Ehrenburg Ukrayna'daydı. Daha sonra tekrar Avrupa'ya geçti ve *Julio Jurenito*'yu yazdı. 1924'te Sovyetler Birliği'ne döndü. Çeşitli Sovyet gazetelerinin yurtdışı yayınları sorumlusu olarak Avrupa'ya gönderildi. 1941'e kadar *İzvestiya* gazetesinin savaş muhabiri idi. İspanya iç savaşına katıldı. Paris'te bulundu. Tekrar Sovyetler Birliği'ne döndüğünde Paris *Düşerken*'i yazmaya başladı.

Gazetecilik ve roman çalışmalarının yanı sıra makale, gezi yazısı, anı ve öykü de yazan Ehrenburg, 1967'de öldüğünde ardında *Paris Düşerken*, *Fırtına* ve *Dipten Gelen Dalga* başta olmak üzere çok sayıda eser bıraktı.

MAZLUM BEYHAN

Ankara'da doğan Mazlum Beyhan, 1973'te Ankara Üniversitesi Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. Rus ve sovyet edebiyatından çok sayıda önemli eseri Türkçeye kazandırdı. Türkçedeki en önemli Rus edebiyatı çevirmenlerinden olan ve halen serbest çevirmenlik yapan Mazlum Beyhan çevirdiği eserler ile Dostoyevski, Tolstoy, Ehrenburg, Gogol, Gorki, Çernişevski, Herzen, Belinski, Radi Fiş, ve Şchedrin'den birçok başyapıtın Türkiyeli okuyucu ile buluşmasını sağladı.

Eserin özgün adı: *Devyati val*

KOR KİTAP - 88

DİPTEN GELEN DALGA İLYA EHRENBURG
BİRİNCİ CİLT

ÇEVİREN • MAZLUM BEYHAN

KAPAK ve İÇ TASARIM • DEVRİM KOÇLAN

ISBN 978-605-2283-68-4

TK 978-605-2283-67-7

Birinci Basım TEMMMUZ 2019

© Ilya Ehrenburg Literary Estate

Türkçe yayın hakları Elkost Intl. Literary Agency aracılığıyla alınmıştır.

© Ginko Kitap Ltd. Şti. 2017

BASKI: Mutlu Basım Yayın - Bahri Mutlu
Davutpaşa Cad. Güven İş Merkezi C Blok No. 256 Topkapı / İst.
Sertifika No: 18569

Ginko Kitap: Osmanağa Mah. Ali Suavi Sk. No: 10 D. 3 Kadıköy / İstanbul

T: 0216 449 20 99 • F: 0216 449 21 00

www.korkitap.com • info@korkitap.com

Sertifika No: 35054

Kor Kitap, Ginko Kitap Ltd. Şti. tescilli markasıdır.

1407
KİTAP

İLYA EHRENBURG

DİPTEN GELEN DALGA

BİRİNCİ CİLT

RUSÇA ASLINDAN ÇEVİREN
MAZLUM BEYHAN

 ROMAN

— Bakın açık konuşuyorum, artık birbirimizi tanıyoruz, ama Mary İsviçre’de bir Fransız şairi bulduğunu yazdığında tam anlamıyla apışıp kalmıştım. İki hafta bir şeycikler geçmedi boğazımdan. Gücenmeyin ama, bütün şairler avaredir. Bir Fransız güzel bir fikirden para yapamaz, bir Fransız hatta paradan bile para yapamaz. Fransız yalnızca kadından para yapabilir. Benim için Mary ideal bir kadındır, biliyorum, bir Hollywood yıldızı değildir, ama onu tanımak gerek, altın gibi bir kalbi vardır... Gücenmeyin lütfen ama altmış altı yaşındayım ben, insanları dikkatle gözlemişimdir, tanırım onları, siz miras peşindesiniz. Akıllı bir insansınız, ama bu yaptığımız aptallık; biz güneyliler ölmekte pek acele etmeyiz. Hem kimin kimi mezara daha önce yollayacağı da pek belli olmaz. Bakın, açık konuşuyorum, kaybetmiş sayılmazsınız, hatta kazandınız bile... Miras kuyruktur, sizse akıllı bir insansınız, başsınız siz. Bugün sevgili Fransa’nıza “Transoc”un direktörü olarak dönebilirsiniz.

Senatör Low damadının omuzuna dostça vurdu, bu sırada kolu masadaki kadehe çarptı ve devirdi. Gülümseyerek içkinin döküldüğü yere tuz serpmeye başladı. Açık portakal renkli leke Nivelles’e karısını anımsattı: “Missisipi’nin sarı gülü”... İyi ki burada yoktu. Bu düşünce bir an için Nivelles’i sevindirdi. Dinlenip eğlenebilir, Proserpine’in kaçırılışı üzerine heyecanlanarak şiir yazdığı o geceleri yeniden yaşayabilirdi. Ama hemen kayınpederi, “Transoc”, on güne kadar Mary’nin geleceği ve birlikte Paris’e gidecekleri aklına geldi. Tiksinç tüm bunlar! Benim başkaları için yaratılmış olduğumu, benim şiirlerimi Paul Valery’nin övdüğünü hiç kimse anlamak istemiyor. Bu sarışın Amerikalı benimle eğleniyor. Onun için şair demek, belalı demek. Ve ben bu herife, “Sus be yabani!” diye bağırıyorum. Şaşılacak şey, neden saçları ağarmamış acaba? Tıpkı kızı... Onun gibi sapsarı... Gözleri de yeni doğmuş çocuk gözleri... Canı sıkı-

lıyordur herhalde. Ama yok canım, “Transoc”u, senatosu, yüksek politikası var onun.

Dehşetli canı sıkılıyordu Nivellem’in. Ağzını ayıra ayıra esnemek, ya da peçetesini fırlatıp kalkmak istiyordu. Ama kendini tuttu, sıkıntıyla önündeki üzüm salkımından birkaç tane aldı. Low ise gülümsüyor ve durmadan “gücenmeyin lütfen, ama...” diye yineleyip duruyordu. Sonra yeniden Nivellem’in omuzuna vurarak konuşmasını sürdürdü:

— Bakın açık konuşuyorum, ilkin Mary hesabına korkmuş-tum. Bu Fransız da o Fransızlardan, diye düşünmüştüm. Ama siz çok dürüst çıktınız. Üç ya da dört yıl... Oldukça hatırı sayılır bir stajdır bu, özellikle de şiir yazan bir insan için.

Nivellem içinde bir keder, kin, tiksinti dalgasının kabarıp büyüdüğünü duydu. Üç yıldır bu tür konuşmalara dayanmak... İşte bu gerçekten bir stajdı. Perdelerden sızan güneş ışınları senatörün sert saçlarını aydınlatıyordu. Low olgun bir şeftaliyi avucunda birkaç kez döndürdükten sonra ısırdı: Üstü başı şeftali suyu içinde kalmıştı. Nivellem daha fazla dayanamadı, beyaz, zayıf yüzünde, sanki içerlerde bir yerlerden geliyormuş gibi bir buruşma belirdi.

— Gene karaciğerin mi? diye sordu Low içten bir ilgiyle.

Nivellem suçüstü yakalanmış gibi utandı:

— Çok sıcak...

— İyidir sıcak olması, tüm pislikler ortaya çıkar böylece. İnsan şöyle adamakıllı bir terledi miydi, Tanrı önünde olsun, insanlar önünde olsun temiz demektir artık. Hem alışmalısınız artık bu sıcaklara. Üç yıldır buralardasınız. Üç mü, yoksa dört oldu mu?

Nivellem peçeteyle alnını sildi, kapkara oluvermişti peçete. Bardağındaki buzlu suyu bir dikişte içip bitirdi ve sonunda gücünü toplamış olarak.

— Üç, dedi. Savaş bittiğinde gelmiştik buraya.

Senatör bir kahkaha attı.

— Kim dedi size savaşın bittiğini? Aslında sizin Fransızlar için savaş hiç başlamamıştı bile... Binbaşı Smiddle bana Fransızların bizim tanklara öküüzün trene baktığı gibi baktıkları-nı söylemişti. Lütfen gücenmeyin, evet, bir Napolyon'unuz vardı, bunu ben de biliyorum. Ama o eskidendi. Oysa siz şimdi şairleştiniz, řair oldunuz. Savař bitmedi, savaş daha yeni başlı-yor. Biliyorum, Kızıllar çetin cevizdir. Fatalisttir onlar. Bir Rus için hayatın değeri yoktur. Bir rastlantıdır hayat. şüphesiz çok kalabalıklar, sayıları çok kabarık. Ama biz gene de kazanacağız. Dört yıldır buradasınız –ya da üç yıldır, bir řey fark etmez–, artık anlamış olmanız gerekir ki, biz Amerikalılar başladığımız bir iři sonuna dek götürürüz. Yavař başlarız, bu doğru, enine boyuna düşünür, ölçüp biçeriz, bu da doğru, ama sonra... belli bir sistem içinde, zincirleme olarak öyle bir gidiş gideriz ki... řu Kızılların işini bitirdiğimizde sizin şampanyalardan bir řiře daha ičeđim... Sizinle birlikte tabi..

Nivelle kendine geliyordu nazik, hafiften şüpheci, salt New York'un birtakım züppelerine değil, ama senatörün dost ve yakınlarına da değer veren bir kişi olup çıkmıştı.

Hafifçe gülümseyerek:

— Ve siz eminsiniz Ruslarda bomba bulunmadığına, dedi.

Low bu sözden alınmıştı.

— Ne bombası? Lütfen gücenmeyin, ama bu işler Mary için şiir yazmaya benzemez. Dün nedense bana “United”la kolay rekabet edilemeyeceğini kanıtlamaya çalışıp durmuştunuz. Sanki ben bu işi üzerinden para kazanmak istiyormuşum gibi... Para yapmak için bende pamuk var azizim, pamuk... Ama “Transoc” benim görevimdir, boynumda bir borçtur Tanrı için, Amerika içindir “Transoc”. Ben Fransız değilim, şair de deği-lim, ideallerim var benim; dini, aileyi, kültürü kurtarmak gerek. Albay Roberts alçakgönüllü, sözü dinlenebilir, gerçekten tutarlı bir insandır. “Transoc”a büyük önem veriyor o. şöyle bir gözünüzün önüne getirsenize: Ne çok işiniz olacak Paris'te! Sizin gibi bir insan kıyıda köşede kalmamalı. Devlet Bakanlığı'ndan bir-kaç aptalı da galamışsınız! Göğsüm kabardı, övünç duydum.

Siz benim için Fransız değilsiniz artık. Açık konuşuyorum, siz benim için tam bir Amerikalısınız. Önemli olan, demirperdeye süzülüp orada yayılabilmektir. Prag'a Bill Coster'i gönderebiliriz. Bu bir oyun değil. Moskova'ya gelince... Roberts sizi uygun buluyor. Bir Fransız her yere kolayca girebilir. Bir adam bulun, ama beyni Kızıl değil, pembe olsun; ve şu güzel, yeşil kâğıtçıklar var ya, onlardan da eline bolca tutuşturuverin, gerisi kolay... Sosyalistler böyle garnitürlerden hoşlanırlar. Roberts orada çok şey yapılabileceğini söylüyor...

Nivelle kaşlarını gülünç bir biçimde kaldırdı:

— Öteden beri Pentagon'dakilerin akıl yeteneklerinden kuşkulandır dururdum; ama Albay Roberts'in böylesine saf olabileceğini hiç düşünmemiştim doğrusu. Bir Fransız sosyalistini hiçbir zaman işe yarar, iyi bir casus yapamazsınız. Parayı havaya savurmaktan başka bir şey değildir bu.

— Ne casusu? Roberts bilgi toplamaya gereksinim duyarsa ne size, ne bana başvurur; bu iş için kendi özel adamları vardır onun. Roberts'in salt haberalma işiyle uğraştığını sanmakla yanılıyorsunuz. Çok önemli kimselerle görüşür o. Kısa süre önce Başkan'ın yanındaydı. Askerî işler beni hiç mi hiç ilgilendirmez, en az güncel olan işlerdir onlar. Sahi, siz Rusların gerçekten savaşmak istediklerini düşünüyor musunuz?

— Hayır, düşünmüyorum. Elbette savaşacaklardır, ama şimdi değil, on-on beş yıl sonra, iyice hazır oldukları zaman. Bu baylar hep kazanılacak hiç kaybedilmeyecek bir piyangoğun düşü içindeler. Sizin şu Roberts'iniz "Savaş! Savaş!" diye yırtıp duruyor, can atıyor savaşmaya. Oysa dün, siz de savaşmanın uygun olacağını söylemişsiniz bana.

— Anımsamıyorum. Eğer söylemişsem, heyecanlandığımdan, kendimi kaptırdığımdan söylemişimdir. Altmış altı yaşındayım, ama hâlâ heyecanlanıyor, canlabaşla veriyorum kendimi işe. Roberts'e gelince... Hep tartışırız biz onunla. Akıllı adamdır, barışın savaştan daha kazançlı, daha yararlı olduğunu bilir, ama askerdir ve bütün askerler savaşmak isterler. Çok açık, anlaşılır bir durumdur bu: Savaş olmadığı zaman askerler aptal gibi olurlar.

Roberts kesinkes Kızılların harekete geçeceklerine, dolayısıyla onlardan önce davranmak gerektiğine inanıyor. O idealisttir, düşleri, gerçeklerin yerine kor. Bense sağduyuyla hareket eder, öyle yargılarım olayları. Savaşsız da bitirilebilir Kızılların işi. Eğer bir adam size engel oluyorsa, doğal olarak, ortadan kaldırırsınız onu. Ama şu var: Öldürmek her zaman uygun olmayabilir, bazen yıkmak, yıkıma uğratmak daha çok işe yarar. Smiths'in raporunu okudum. Savaş onları iyice yıpratmış. Heriflerin tepelerinde şahin gibi durmalıyız. Hani benim Berry'nin dişi bildircinlara yaptığı gibi. Varsın silahlansın herifler, varsın pantolonsuz gezsinler. Açık konuşuyorum... Hatta, hani derler ya, "Boğa yılanı gibi bilge olmalı" diye... İşte öyle olmalı.

Nivelle artık dinlemiyordu; kendisine söz yönelten kişiyi, bir alıcıyı devreden çıkarır gibi aradan çıkarmayı, konuşma sırasında onunla kendisi arasındaki bağlantıyı koparmayı öğreneli çok olmuştu; sesini kesiyor, kafasını çok uzaklara ait, şimdiyle bağlantısız sesler dolduruyordu. Böyle anlarda Paris'teki odasında oturmuş, şiir yazmakta olduğunu düşlerdi. Bu ikinci dünya –bu düş dünyası– onun sığınağıydı: Karısından, geveze, kendini beğenmiş kayınpederinden, Amerika'dan... kurtuluşu, sığınağına gizlenmekte bulurdu. Ne bu nemli, boğucu sıcaklara, ne insanların tepelerinde asılı gibi oluşan gökdelenlere ve ne de kazanmak, batmak gibi ticaret işlerine alışamamıştı. Bu ülkede her şey büyük, kocaman, rahatsız ediciydi, fırtınalarından çocuk gibi korkuyordu insan, yağmurları, sinemalarda görülen tufanlar gibiydi. Çalışma odasının penceresi altında biten otlar, sanki kutsal kitaptan çıkarılıp konmuşlardı oraya, insanın elini dağlıyorlardı. Uzun süre önce –Amerika'ya gelişinden hemen sonraydı– bir yangın görmüştü. Büyük bir otel yanıyordu. On yedinci katın pencerelerinden birinde bir kadın çırpınıyordu. Sonra aşağıya atmıştı kadın kendini. Sık sık gözünün önüne geliyordu bu sahne, nedense kadının Fransız olduğunu düşünüyor, uykusu arasında kadın ona ya ağlayan Persèphone'yi, ya da çok eski yıllara ait müzeleri anımsatıyordu.

Büyük bir şair olabilirdi oysa. Her şey ters gitmişti. Nedense Almanların soyluluklarına inanmış ve nedense şu sarışın budala

kadına bağlanmıştı. Şimdi gene ateşin içine girecekti. Bu onun yaşamı değildi; bir yangındı bu... Yükseklerde bir yangın... Merdiven yoktu inip kaçmak için ve aşağıya atlamak korkunçtu, tüyler ürpericiydi... Paris'te bir kurşunla işini bitirebilir, ya da Cenevre gölüne kendini atıp boğulabilirdi... Ve çok da iyi olurdu bu...

İlk yılı karısıyla birlikte New York'ta geçirmişlerdi, Mary hastalanınca Güneye gitmişler, sonra çakılıp kalmışlardı oraya. Ah, şu Güney! Ateşli, aptal, yapışkan kadınlar, akşamları, kulakları sağır eden bir radyo, alkol, yoksul, yılgın zenciler.. Nivelles karısına sık sık, insanları beyaz-kara diye renklerine göre ayıran Amerikalılara karşı olduğunu, böyle bir ayrımı uygar insanlar için çok çirkin bulduğunu söylerdi. Zencileri susarak geçiştirirdi: Aslında zencilere de karşıydı o; korkuları, parlak beyaz dişleri, yoksulluklarına bakmaksızın neşeli olabilmeleri, kaba dansları... Onlardan da hoşlanmazdı Nivelles. Bir gün karısına: "Ben insandım, oysa bir hayvanat bahçesine yerleştirdiler beni" demişti. Mary gülümsemiş, "Demek Smiddle seni de inandırdı zencilerin hayvan olduklarına?" demişti. "Sen bir şairsin şekerim, çiftçi oldun, yalnız çiftliğin yok." Kızmış ama susmuştu; bu budala isterik kadınla tartışmayı aşağılatıcı buluyordu. New York, yitik bir cennet gibi gelmişti ona. Burada, Mary birtakım pasaklı, saç başı karmakarışık ressamlarla gönül eğlenirken; O, ateşler ve sisler içindeki uzun caddelerde dolaşmış... dolaşmış, konyak içip pul pul akan Seine'i, Seine'in balıkçıları, sahafalarını, âşıkalarını düşünmüştü. O zamanlar daha şiir yazıyordu; Fransa, çiçeğe durmuş kestane ağaçları, Eski Dünya'nın sessiz hüznü üzerine şiirlerdi bunlar. Şimdi kendi kendini oyalaması, avunması da olanaksızdı: Bu sarı çiyen bir burkacın içine sokmuştu onu.

Nivelles gitgide daha çok alingan olmuştu, her şeye çabucak sinirleniyordu. Çevresindekiler, ondaki bu hastalığı daha da azdırıyorlardı; ama o tüm belaların başı olarak kayınpederini görüyordu. Bununla birlikte ruhsal bir dinginlik içinde olduğu sayılı bazı anlarında alınyazısı üzerine şöyle bir düşününce Low'un akıldan ve duygudan yana pek nasipsiz olmadığını kabul etmek zorunda kalıyordu. Senatör, beş parasız, vatansız, sosyal durumu sıfır olan